

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่องผลการเขียนเรื่องด้วยหนังสือแผ่นเดียวที่สร้างด้วยตนเองของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเขียน
 - 1.1 ความหมายของการเขียน
 - 1.2 จุดมุ่งหมายของการเขียน
 - 1.3 ความสามารถในการเขียน
 - 1.4 องค์ประกอบในการเขียน
 - 1.5 หลักในการสอนเขียน
 - 1.6 ความสำคัญของการเขียนเรียงความ
 - 1.7 หลักการสอนเขียนเรื่องความหรือลักษณะของการเขียนเรียงความที่ดี
 - 1.8 การวัดความสามารถในการเขียน
2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเขียน
 - 2.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 2.2 งานวิจัยต่างประเทศ
3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับหนังสือแผ่นเดียว
 - 3.1 ลักษณะของหนังสือแผ่นเดียว
 - 3.2 จุดมุ่งหมายของหนังสือแผ่นเดียว
 - 3.3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับหนังสือแผ่นเดียว
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหนังสือแผ่นเดียว
5. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางภาษาในการสร้างหนังสือแผ่นเดียว
6. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับจิตวิทยาเด็กกับการเขียน

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเขียน

ความหมายของการเขียน ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2539)
กล่าวว่า เขียน หมายถึง ชีดให้เป็นตัวหนังสือ หรือเลข ชีดให้เห็นเส้น หรือรูปต่าง ๆ วาด

แต่งหนังสือ

นพดล จันทรเพ็ญ (2531, หน้า 91) กล่าวว่า การเขียน คือ การแสดงออกในการติดต่อสื่อสารอย่างหนึ่งของมนุษย์ โดยอาศัยภาษาตัวอักษรเป็นสื่อเพื่อถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด ความต้องการและความในใจของเราให้ผู้อื่นทราบ การเขียนมีลักษณะเป็นการสื่อสารที่ถาวร สามารถคงอยู่นาน ตรวจสอบได้ เป็นหลักฐานอ้างอิงนานับพันนับหมื่นปีถ้ามีการรักษาให้คงสภาพเดิมไว้ได้

ประภาศรี สีหอำไพ (2524, หน้า 340) กล่าวว่า การเขียน คือ การแสดงความคิดเห็นออกมาเป็นลายลักษณ์อักษร

ผกาศรี เย็นบุตร (2526, หน้า 91) กล่าวว่า การเขียน คือ การสื่อสารโดยใช้ลายลักษณ์อักษร ผู้มีจุดหมายที่จะถ่ายทอดความรู้ ความคิด และความรู้สึกให้ผู้อื่นได้รู้

วรรณิ โสมประยูร (2537, หน้า 139) ได้ให้ความหมายของการเขียน หมายถึง การถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดและความต้องการของบุคคลออกมาเป็นสัญลักษณ์หรือตัวอักษร เพื่อสื่อความหมายให้ผู้อื่นเข้าใจได้ เพราะการเขียนเป็นทักษะการส่งออกตามหลักของภาษาศิลป์

สุทธิวงษ์ พงษ์ไพบูลย์ และอุดม หนูทอง (2524, หน้า 1) ให้ความหมายว่า การเขียน เป็นการใช้ภาษาแสดงออก ซึ่งต้องสั่งสมความรู้จากการอ่านและฟังอย่างถูกวิธี

อัจฉิมา เกิดผล (2535, หน้า 73) กล่าวว่า การเขียน คือ การสื่อความหมายโดยมีตัวอักษรเป็นเครื่องมือในการสื่อสารเพื่อให้ผู้อ่านได้รับทราบความรู้ ความคิด และความรู้สึกของผู้เขียน

อะราพอฟฟ์ (Arapoff, 1967, pp. 119-120) กล่าวว่า การเขียนเป็นกระบวนการทางความคิด ซึ่งในการเขียนแต่ละครั้งนักเรียนจะต้องตั้งจุดหมายเอาไว้ และพยายามเรียงลำดับความสำคัญให้เป็นตามขั้นตอน

โอเลวา (Oleva, 1969, p. 152) กล่าวว่า การเขียนเป็นภาษาของผู้พูดในการที่จะสื่อความคิดของเขาไปสู่ความอื่นซึ่งพูดภาษาเดียวกัน ในการสื่อความหมายนี้จะขึ้นอยู่กับสัญลักษณ์ที่ใช้การเขียน

โดยสรุปแล้ว การเขียนจึงเป็นวิธีการสื่อสารอย่างหนึ่งของมนุษย์ เป็นการแสดงออกทางภาษาเป็นลายลักษณ์อักษร ที่ต้องอาศัยความรู้ความสามารถในด้านความคิด ความรู้สึก จินตนาการ และประสบการณ์ของผู้เขียนประกอบกันเพื่อสื่อความหมายให้ผู้อื่นเข้าใจได้

จุดมุ่งหมายของการเขียน กมล การกุศล (2529, หน้า 207-208) ได้เสนอจุดมุ่งหมายในการเขียนไว้ว่า การเขียนให้ผู้อื่นอ่านจะต้องมีจุดมุ่งหมายที่แน่ชัดว่าเขียนเพื่ออะไร ซึ่งจะช่วยทำให้การเขียนอยู่ในแนวทางหรือขอบเขตที่แน่นอนและเขียนได้ง่ายขึ้น จุดมุ่งหมายของการเขียนทั่ว ๆ ไปอาจแบ่งได้ ดังนี้

1. เพื่อเล่าเรื่อง คือ เขียนเล่าเรื่องราวหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ให้ผู้อ่านทราบ
2. เพื่ออธิบาย คือ เขียนอธิบายวิธีการต่าง ๆ ให้ผู้อ่านทราบ
3. เพื่อแสดงความคิดเห็น คือ เขียนเพื่อแสดงความคิด หรือให้ข้อเสนอแนะในเรื่องต่าง ๆ
4. เพื่อชักจูงใจ คือ การเขียนเพื่อชักจูงใจ ปลุกใจ ปลอบประโลม หรือชักชวนให้ทำหรือไม่ทำสิ่งใด ๆ
5. เขียนเพื่อสร้างจินตนาการ หรือให้ความบันเทิง คือ การเขียนเพื่อให้อ่านแล้วเกิดความเพลิดเพลิน สนุกสนาน เกิดจินตนาการ

สนิท ตั้งทวี (2531, หน้า 34-38) กล่าวคือจุดหมายในการสอนเขียนว่า เพื่อให้นักเรียนมีความสามารถในข้อต่อไปนี้ คือ

1. เขียนตัวหนังสือได้ชัดเจน สวยงาม น่าอ่าน มีความเป็นระเบียบและรวดเร็ว
2. เขียนตัวหนังสือได้ถูกต้องตามอักขรวิธี
3. เลือกคำได้ถูกต้องเหมาะสมกับเนื้อความและความนิยม
4. ถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดออกมาเป็นภาษาที่กะทัดรัด
5. สามารถแก้สำนวนภาษาที่ไม่ถูกต้องให้ถูกต้อง ตามหลักเกณฑ์ของภาษาได้
6. เขียนเล่าเรื่องต่าง ๆ ตามที่ต้องการได้
7. เขียนตอบคำถามได้ตรงประเด็น
8. เขียนเรื่องโดยใช้ถ้อยคำชักจูงใจให้น่าสนใจ
9. ใช้เครื่องหมายวรรคตอนได้ถูกต้อง
10. เขียนได้ถูกต้องตามแผนการเขียนทุกประการ

อัจฉรา ชีวพันธ์ (2532, หน้า 1-2) ได้กล่าวว่า การเขียนมีจุดมุ่งหมายสำคัญ ดังนี้

1. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเขียนด้วยลายมือที่เป็นระเบียบ และถูกต้องตามลักษณะของอักษรไทยประเภทต่าง ๆ
2. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเขียนสะกดคำได้ถูกต้อง แม่นยำ และรวดเร็ว
3. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาเขียนได้ถูกต้อง เหมาะสมกับกาลเทศะและบุคคล

4. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถใช้จินตนาการ และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดของตน เพื่อสื่อความหมายให้ผู้อื่นเข้าใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ
5. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถแสดงความคิดเห็นและใช้วิจารณญาณในการเขียนเชิงวิพากษ์วิจารณ์ได้อย่างมีเหตุผล
6. เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะในการเขียนประเภทต่าง ๆ สามารถนำหลักเกณฑ์การเขียนมาใช้ในชีวิตประจำวันได้
7. เพื่อให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าและความสำคัญของการเขียน สามารถสร้างสรรค์งานเขียน ได้ด้วยความสนุกสนานเพลิดเพลิน ตลอดจนจนถึงการรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ด้วยการเขียน

กล่าวโดยสรุป จุดมุ่งหมายทั่วไปของการเขียน เป็นการแสดงออกโดยใช้ตัวอักษรเป็นสื่อ เพื่อมุ่งให้ผู้อ่านเข้าใจที่เขียนอย่างชัดเจน ส่วนนักเรียนมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาทักษะการเขียนเพื่อใช้ในการสื่อสารได้

ความสามารถในการเขียน รสริน วรรณะภัก (2531, หน้า 18) เสนอว่า การที่ผู้เรียนจะมีความสามารถในการเขียนได้นั้น จะต้องมีความรู้ความสามารถในหลักสำคัญ 2 ด้าน คือ ด้านความรู้ เนื้อหาของภาษาไม่ว่าจะเป็นโครงสร้างทางไวยากรณ์ คำศัพท์ สำนวน การสะกดคำ เครื่องหมายต่าง ๆ และรูปแบบทางภาษา ด้านที่สอง คือ ต้องมีความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อการติดต่อสื่อสารได้ถูกต้อง และตรงตามวัตถุประสงค์

แพตตี และคณะ (Patty et al., 1985, p. 226) กล่าวว่า ความสามารถทางการเขียน คือ ความสามารถในการแสดงออกซึ่งแสดงความคิดที่ต้องการเชื่อมโยง จัดวาง และพัฒนาการรายละเอียดต่าง ๆ ตลอดจนความสามารถในการเรียบเรียงความคิดให้เป็นประโยคเป็นข้อความสั้น ๆ และเป็นเรื่องราว

ลาโด (Lado, 1964, p. 48) กล่าวว่า ความสามารถทางการเขียนคือ ความสามารถที่จะใช้ตัวอักษรอย่างมีความหมาย สามารถเรียบเรียงข้อความจากลักษณะโครงสร้างภาษาที่ใช้แบบฟอร์มของการเขียนให้ตรงกับจุดมุ่งหมายของการเขียนนั้น ๆ ตลอดจนใช้ถ้อยคำสำนวนอย่างถูกต้อง

แวลเล็ตต์ (Vallett, 1977, p. 7) กล่าวว่า ความสามารถทางการเขียนเป็นความสามารถในการใช้ศัพท์ การสะกดตัวและไวยากรณ์ โดยการเขียนอย่างเชี่ยวชาญในลีลาของภาษา

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า ความสามารถในการเขียน คือ ความสามารถในการถ่ายทอด ความรู้ความคิด จินตนาการ ด้วยการใช้ตัวอักษรมาเรียบเรียงให้เป็นประโยค ข้อความให้เป็น เรื่องราว เพื่อสื่อความเข้าใจ ระหว่างผู้เขียนกับผู้อ่านได้ตรงตามจุดมุ่งหมาย

องค์ประกอบในการเขียน ไรม์ส์ (Raimes, 1985, pp. 5-11) ให้ทรรศนะว่าในการที่จะเขียนได้ชัดเจนคล่องแคล่วและสื่อความคิดให้ผู้อ่านเข้าใจได้นั้น ผู้เขียนจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในองค์ประกอบเหล่านั้น คือ

1. เนื้อหา ในการเสนอเนื้อหาของงานเขียน ผู้เขียนควรคำนึงถึงความสัมพันธ์ของ ถ้อยคำ ความชัดเจน การมีความคิดริเริ่ม และความมีเหตุผล
2. กระบวนการของผู้เขียน ผู้เขียนควรมีกระบวนการเขียนที่ครบวงจร ได้แก่ การได้ มาซึ่งความคิด การเริ่มลงมือเขียน การเขียนร่าง และการทบทวนแก้ไข
3. ผู้อ่าน ผู้เขียนจะต้องพิจารณาก่อนลงมือเขียนว่า ผู้อ่านเป็นใคร เพื่อสามารถผลิต งานเขียนนั้นให้เหมาะสมกับผู้อ่าน
4. จุดประสงค์ ผู้เขียนจะต้องมีเหตุผลในการเขียนงานแต่ละชิ้น
5. การเลือกใช้คำ ผู้เขียนจะต้องรู้จักเลือกใช้คำศัพท์ สำนวน และคำที่แสดงความรู้สึกได้เหมาะสม
6. การเรียบเรียงข้อความ ผู้เขียนควรคำนึงถึงการเรียบเรียงถ้อยคำเป็นปริเฉท ประโยคใจความสำคัญและประโยคสนับสนุน การใช้เครื่องหมายสัมพันธ์ความและความเป็น เอกภาพ
7. กลไกในการเขียนผู้เขียนควรคำนึงถึงลายมือ การสะกดคำ และเครื่องหมายวรรคตอน
8. การใช้ภาษา ผู้เขียนควรคำนึงถึงลายมือ กฎเกณฑ์ การคำกิริยา ความสอดคล้อง ระหว่างประธานและกิริยา คำนำหน้านาม และคำสรรพนาม

ไวท์ (White, 1980, p. 6) ให้ทรรศนะว่า ความสามารถในการเขียนจะต้องประกอบ ด้วยองค์ประกอบต่าง ๆ ได้แก่

1. ความถูกต้องของภาษา หมายถึง ผู้เขียนสามารถใช้ภาษาได้ถูกต้องตามหลักการ ต่าง ๆ ของภาษา
2. ความเหมาะสมของลีลาภาษา หมายถึง ผู้เขียนสามารถเขียนงานนั้นด้วยลีลาที่ เหมาะสมต่อเนื้อเรื่องที่เขียน มีการเลือกใช้คำและภาษาที่สละสลวย

3. เอกภาพของแก่นของเรื่องและประโยคใจความสำคัญ หมายถึง ผู้เขียนจะต้องนำเสนอความคิดและเรียบเรียงข้อความได้สัมพันธ์กัน และมีความเป็นเอกภาพในเรื่องที่เขียนนั้น โดยนำความรู้ของผู้เขียนมาถ่ายทอดให้เหมาะสมกับหัวเรื่องโดยคำนึงถึงผู้อ่านด้วย

ฮีตัน (Heaton, 1979, p. 138) สรุปถึงองค์ประกอบที่จำเป็นและสำคัญต่อความสามารถในการเขียนไว้ ดังนี้

1. ทักษะทางภาษา หมายถึง ความสามารถในการใช้ภาษาได้ถูกต้อง
2. ทักษะลีลาในการเขียน หมายถึง ความสามารถในการเลือกใช้ประโยคและภาษาได้อย่างเหมาะสม
3. ทักษะกลไกในการเขียน หมายถึง ความสามารถในการใช้ประโยคและภาษาได้อย่างเหมาะสม
4. ทักษะการตัดสินใจ หมายถึง ความสามารถที่จะเขียนได้ตามความคิด และลำดับความคิดนั้นอย่างสมเหตุสมผล มีลีลาการเขียนที่เหมาะสมกับเนื้อเรื่องนั้น

แฮร์ริส (Harris, 1969, pp. 68-69) กล่าวว่า การเขียน คือ ความสามารถในการบูรณาการทักษะหลาย ๆ อย่างทางภาษาเข้าด้วยกัน และมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้

1. เนื้อหา ได้แก่ เรื่องหรือประเด็นที่ผู้เขียนต้องการสื่อแก่ผู้อ่าน
2. รูปแบบ ได้แก่ การวางรูปแบบในการจัดระบบเนื้อหา
3. ไวยากรณ์ ได้แก่ ความสามารถในการใช้ภาษาตามกฎเกณฑ์และโครงสร้างประโยค
4. ลีลา ได้แก่ การใช้ภาษาของผู้เขียนในลักษณะต่าง ๆ เช่น การเลือกคำ สำนวนที่ใช้ในการเขียน ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดอรรถรสทางภาษา
5. กลไกด้านอื่น ๆ ได้แก่ กลไกด้านอื่น ๆ ที่นำมาประยุกต์ใช้กับการเขียน เช่น การเขียนแบบสรุปความควรใช้หลักอย่างไร ควรจะเลือกใช้อักษรในภาษาอย่างไร และจะใช้เครื่องหมายวรรคตอนอย่างไรจึงจะถูกต้อง เหมาะสม ตามหลักเกณฑ์ของภาษานั้น ๆ เป็นต้น

หลักในการสอนเขียน กองวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2527, หน้า 13-18) ได้เสนอแนะในการฝึกนักเรียนให้เขียนเป็นโดยเด็กจะเขียนหนังสือได้ต้องมีความรู้ตามวัย ตามขั้นตอนของการสอนภาษา การที่เขียนได้ก็ด้วยครูเลือกกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัย และความสามารถของเด็ก อาจจัดทำตามขั้นตอน ดังนี้

1. การแต่งปากเปล่า
 - 1.1 แต่งปากเปล่า

- 1.2 ให้เขียนภาพเองแล้วเล่า
- 1.3 ต่อเติมเสริมภาพ
- 1.4 ใช้ภาพชุด
- 1.6 เล่าเรื่องที่เป็นเรื่องปลายเปิดให้ฟังแล้วเล่าต่อ
2. การเขียนบรรยายภาพ
 - 2.1 บรรยายภาพด้วยคำ
 - 2.2 บรรยายภาพเป็นประโยค
 - 2.3 เรื่องสั้น ๆ
 - 2.4 คำคล้องจอง
3. การแต่งนิทาน
4. แต่งเรื่องจากหัวข้อที่กำหนดข้อ
5. บันทึกส่วนตัว
6. แต่งได้ตอบครู
7. หนังสือพิมพ์แผ่น
8. หนังสือที่เขียนเป็นฉบับ

หนังสือ พุทธชะวัน (2535, หน้า 49-55) ได้เสนอแนวทางในการส่งเสริมการเขียนให้
เกิดประสิทธิภาพที่ดีไว้ดังนี้

1. ส่งเสริมการเขียนบอกชื่อภาพที่ต้องการโดยอิสระ เขียนอธิบายภาพ
 - 1.1 ให้โอกาสเด็กวาดภาพที่ต้องการโดยอิสระ แต่มีเงื่อนไขว่าจะต้องบอกชื่อภาพ
ได้
 - 1.2 กิจกรรมการส่งเสริมการแสดงออกทางภาษาไม่ควรจำกัดเฉพาะการเขียนควร
จัดกิจกรรมการฝึกและพัฒนาภาษาพูดควบคู่กันหลายลักษณะสลับกันไป
 - 1.3 ส่งเสริมการเขียนบรรยายละเอียดและเขียนบรรยายภาพ
 - 1.4 การส่งเสริมการเขียนโดยเติมคำบรรยายภาพ หรือบอกภาพ
2. ส่งเสริมการเขียนเล่าประสบการณ์และนิทานที่ฟัง
 - 2.1 ส่งเสริมให้เขียนเล่ากิจวัตรประจำวัน
 - 2.2 ส่งเสริมการเขียนเล่าประสบการณ์หรือเหตุการณ์
 - 2.3 การส่งเสริมการเขียนนิทานที่เคยฟังมา

3. ส่งเสริมการเขียนเพื่อแสดงความต้องการของตน เช่น หนังสืออ่านที่เธอรักเธอชอบมากที่สุดนั้นเรื่องอะไร เหตุใดจึงชอบ เขียนเล่าเรื่องประกอบด้วย ฯลฯ เป็นต้น

4. ส่งเสริมการเขียนหรือแสดงความรู้สึกนึกคิดในสถานการณ์ต่าง ๆ โดยอาศัยครูช่วยกำหนดสถานการณ์ แล้วให้เด็กเขียนบอกถึงความรู้สึก ชอบเกลียดกลัว ในเวลา สถานที่ ที่ทำให้เกิดความรู้สึกเช่นนั้น และเป็นเพราะสาเหตุใด อาจมีเหตุผลหรือไม่มีเหตุผลก็ได้

ในการสร้างแผนการเพื่อฝึกความสามารถในการเขียนเรื่องด้วยการสร้างหนังสือแผ่นเดียวด้วยตนเองนั้น เกิดจากการประมวลข้อเสนอแนะจากที่ได้กล่าวมาข้างต้น นำมาจัดลำดับกิจกรรม ดังนี้

1. ฝึกสร้างประโยคจากคำที่กำหนดให้
2. เรียงลำดับภาพจากเนื้อเรื่องประกอบในภาพ
3. เรียงลำดับข้อความที่กำหนดให้เป็นเรื่องราว
4. กำหนดสถานการณ์ให้ แล้วให้นักเรียนเขียนตามจินตนาการของตนเอง
5. เขียนบรรยายภาพ 1 ภาพ พร้อมกำหนดชื่อเรื่อง
6. เขียนเรื่อง จากสิ่งของที่กำหนดให้
7. เขียนเรื่อง จากเค้าโครงที่กำหนดให้
8. เขียนเรื่อง และภาพต่อจากเรื่อง และภาพที่กำหนดให้
9. เขียนเรื่อง และภาพ จากชื่อเรื่องที่กำหนดให้
10. เขียนเรื่อง และภาพ ตามจินตนาการของตนเอง

สนิท ตั้งทวี (2532, หน้า 38) เสนอหลักในการสอนเขียนไว้ดังนี้

1. ก่อนที่จะลงมือสอน ครูควรได้ทดสอบความสามารถในการเขียนของนักเรียนในกรณีที่ไม่มีข้อสอบมาตรฐาน ครูควรสร้างข้อสอบขึ้นไว้ใช้เอง อย่างน้อยก็เป็นการวัดความสามารถในการสะกดคำ ความสามารถในการใช้คำ การผูกประโยคและการเรียบเรียงข้อความเข้าด้วยกัน

2. ครูควรปลูกฝังให้นักเรียนเห็นคุณค่าของการมีความสามารถในการเขียนการส่งสารโดยการเขียนและสามารถชี้ให้เห็นว่า ผู้ที่มีความสามารถในการเขียนก็อาจจะยึดการเขียนเป็นอาชีพ ซึ่งนอกจากจะมีรายได้ดีแล้วยังมีเกียรติในสังคมด้วย

3. ในการเขียนแต่ละครั้ง ครูควรให้นักเรียนได้ทราบวัตถุประสงค์ในการเขียนแต่ละครั้งอย่างชัดเจน พร้อมทั้งทราบประโยชน์ของการฝึกฝนทักษะนั้น ๆ ด้วยและถ้าเป็นไปได้ครูควรให้นักเรียนบอกถึงวัตถุประสงค์ในการเขียนด้วย

4. การสอนทักษะการเขียนไม่ควรแยกจากทักษะอื่น ๆ ควรสอนให้สัมพันธ์กันไป และถ้ามีโอกาสก็ควรสอนให้สัมพันธ์กันไปกับวิชาอื่น ๆ เช่น สังคมศึกษา ศิลปะ เป็นต้น

5. ในการสอนทักษะการเขียน ครูควรพลิกแพลงใช้วิธีการสอน หลายวิธี เพื่อให้บรรยากาศในการเรียนการสอนน่าสนใจ มีชีวิตชีวา และเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความรู้สึกกระตือรือร้นที่จะเขียน

6. ครูควรให้กิจกรรมการประกอบหลาย ๆ ประเภท นักเรียนควรได้มีส่วนร่วมในการวางแผนจัดกิจกรรมนั้นด้วย และกิจกรรมการเขียนควรเป็นกิจกรรมที่ให้ประสบการณ์ตรงกับนักเรียนได้มีโอกาสลงมือในการฝึกปฏิบัติให้มาก

7. ในการสอนทักษะการเขียนที่จะให้ได้ผลนั้น ครูควรจะได้ใช้สื่อการสอนประกอบด้วย เพราะสื่อการสอนนอกจากจะเร้าความสนใจแล้ว ยังช่วยให้นักเรียนเข้าใจบทเรียนลึกซึ้งยิ่งขึ้น

8. ในกรณีที่นักเรียนประสบปัญหาในการเขียน เช่น ไม่สามารถถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดออกมาเป็นภาษาเขียน ครูช่วยได้โดยการสร้างสถานการณ์และจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะช่วยให้นักเรียนประสบความสำเร็จในการเขียน

9. เมื่อนักเรียนเขียนตามที่ครูมอบหมายแล้ว ครูควรรีบตรวจให้เสร็จแล้วคืนให้นักเรียน พร้อมทั้งเขียนติชมให้ชัดเจน เพื่อที่นักเรียนจะได้ทราบว่า ตนมีข้อดีข้อด้อยอย่างไรทั้งนี้เป็นการช่วยให้นักเรียนมีกำลังใจในการเขียนต่อไป

10. นักเรียนควรมีส่วนร่วมในการวัดผลและการสร้างเกณฑ์ในการประเมินผลการเขียนด้วย ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนได้ทราบว่า แนวทางในการวัดผลควรเป็นอย่างไร นอกจากนี้ยังเป็นการฝึกให้นักเรียนรู้จักใช้เหตุผลและการใช้วิจารณ์ญาณไปในตัว

สุจริต เพียรชอบ และส่ายใจ อินทรมพรรย (2523, หน้า 117-119) ได้เสนอแนะหลักสำคัญในการสอนทักษะการเขียนดังนี้

1. ก่อนสอนครูควรทดสอบความพร้อมในการเขียนของนักเรียน
2. ครูควรปลูกฝังให้นักเรียนตระหนักในคุณค่าของการเขียนที่ใช้สื่อสารในชีวิตประจำวัน และสามารถยึดเป็นอาชีพได้ในอนาคต
3. การสอนแต่ละครั้ง ครูควรตั้งจุดประสงค์ในแต่ละครั้งอย่างชัดเจน
4. ในการสอนเขียนครูไม่ควรกำหนดหัวเรื่องตายตัว ควรให้นักเรียนมีโอกาสเสนอและเลือกเรื่องเอง
5. ควรสอนทักษะการเขียนให้สัมพันธ์ทักษะและสัมพันธ์กับวิชาอื่น
6. ควรสอนทักษะการเขียนให้สัมพันธ์ทักษะและสัมพันธ์กับวิชาอื่น

6. ครูควรใช้กลวิธีการจูงใจหลาย ๆ รูปแบบ
7. การจัดกิจกรรมและมอบหมายงานควรคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล
8. ครูควรใช้วิธีสอนหลาย ๆ แบบเพื่อให้บรรยากาศในการเรียนการสอนน่าสนใจและเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้นที่จะเขียน
9. ครูควรจัดกิจกรรมประกอบการสอนหลาย ๆ ประเภท และควรให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนกิจกรรมนั้นด้วย และกิจกรรมการเขียนนั้นก็ควรจะเป็นกิจกรรมที่ให้ประสบการณ์ตรง นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเองให้มาก
10. ในการสอนทักษะการเขียนที่จะให้ได้ผลดีนั้น ครูควรจะได้ใช้สื่อการสอนประกอบด้วย เพราะจะช่วยสร้างความสนใจและยังทำให้เข้าใจบทเรียนเร็วขึ้น
11. ครูควรวางแผนการสอนอย่างละเอียด
12. นักเรียนควรมีส่วนร่วมในการสร้างเกณฑ์การเขียนประเภทต่าง ๆ ด้วย ทั้งนี้เพื่อฝึกให้นักเรียนเขียนโดยมีหลักเกณฑ์ นอกจากนี้ยังเป็นการช่วยให้การประเมินผลง่ายขึ้น นักเรียนเองก็สามารถปรับปรุงทักษะการเขียนของตนให้เป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้
13. ในกรณีที่นักเรียนประสบปัญหาในการเขียน เช่น ไม่สามารถถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดออกมาเป็นภาษาเขียน ครูอาจจะช่วยได้โดยสร้างสถานการณ์ และจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะช่วยให้นักเรียนประสบความสำเร็จในการเขียน
14. เมื่อนักเรียนเขียนตามที่ครูมอบหมายแล้ว ครูควรรีบตรวจให้เสร็จแล้วคืนให้นักเรียนพร้อมทั้งเขียนติชมให้ชัดเจน เพื่อว่านักเรียนจะได้ทราบว่าตนมีข้อดีข้อด้อยอย่างไรทั้งนี้เป็นการช่วยให้นักเรียนมีกำลังใจในการเขียนต่อไป
15. นอกจากสอนเขียนในชั้นเรียนตามปกติแล้ว ครูควรจัดกิจกรรมหรือมอบหมายงานให้นักเรียนไปทำนอกชั้นเรียน ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนได้มีโอกาสเขียนได้อย่างสม่ำเสมอ

สุภัทรา อักษรานุเคราะห์ (2532, หน้า 109-110) กล่าวว่า ผู้สอนควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้ในการสอนทักษะการเขียน คือ

1. ผู้เขียนควรคุ้นเคยกับรูปแบบภาษาเขียนหลาย ๆ แบบ ทั้งนี้ถ้าผู้เรียนเห็นแต่บทสนทนาหรือการเขียนแบบเล่าเรื่อง ผู้เรียนก็ไม่สามารถเขียนจดหมายหรือรายงานได้ ดังนั้นจึงควรอธิบายรูปแบบการเขียนแบบต่าง ๆ เช่น แบบเล่าเรื่อง แบบบรรยาย เป็นต้น
2. ผู้เรียนจะต้องทราบว่า กลไกต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเขียนมีอะไรบ้าง เช่น การเขียนตัวอักษร กฎการเรียบเรียงประโยค การใช้เครื่องหมายวรรคตอน การใช้เครื่องหมายสันธาน ความต่าง ๆ

3. ผู้เรียนควรได้เขียนสิ่งที่เกี่ยวข้องในชีวิตจริง เพื่อจะช่วยให้เกิดแรงจูงใจและเห็นความสำคัญที่จะเขียน เพราะจะต้องใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน

4. ผู้สอนพึงระลึกเสมอว่า ไม่มีวิธีใดเป็นวิธีที่ดีที่สุด ผู้สอนที่ใช้แนวการสอนเพื่อการสื่อสารอาจใช้วิธีการสอนหลาย ๆ แบบตามที่เห็นว่าเหมาะสมกับผู้เรียน ไม่ว่าจะเป็นการเรียนแบบบริบทต่าง ๆ การเขียนเรียงความโดยการวางกรอบให้เขียน การเขียนแบบอิสระ การฝึกประโยค การวิเคราะห์บริบทที่เป็นพื้นฐานที่จำเป็นของทุกวิธี

5. ผู้สอนจะต้องตระหนักในหลักการที่ว่า การเขียนคือ การเขียนข้อเขียนที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันไม่ใช่เขียนแต่เพียงประโยคเดียว ๆ เท่านั้น ผู้เขียนจะต้องเขียนเพื่อสนองจุดประสงค์ของตนและผู้อ่าน

6. ผู้สอนควรแลกเปลี่ยนลักษณะการทำงานระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนตัวต่อตัวมาเป็น ผู้สอนและผู้เรียนหลาย ๆ คน เปลี่ยนบทบาทจากผู้ชี้ข้อผิด และผู้ตรวจข้อสอบมาเป็นผู้อ่านและช่วยวิจารณ์ฉบับร่างของผู้เขียนแทน และผู้เรียนกับผู้เรียนแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการทำงานด้วยตนเอง

โครล (Kroll, 1984, pp. 258-260) ได้เน้นหลักการสอนเขียนไว้ 5 ประการ ดังนี้

1. ให้ความสำคัญต่อกระบวนการในการพัฒนาความคิด (cognitive development) โดยเน้นขั้นการเขียน 3 ขั้น ดังนี้

1.1 ขั้นก่อนการเขียน เป็นขั้นการใช้กิจกรรมในการค้นหาข้อมูลที่จะเขียน

1.2 ขั้นรวบรวมข้อมูล เป็นขั้นเลือกข้อมูลที่ต้องการเขียน และลงมือเขียนงานร่างก่อนงานเขียนจริง

1.3 ขั้นตรวจทานแก้ไข และประเมินผลการเขียน

ขั้นตอนทั้ง 3 ขั้นนี้ ดำเนินไปอย่างสัมพันธ์กัน การทบทวนแก้ไขสามารถทำได้ตลอดกระบวนการ การวางแผนการเขียนจะมีลักษณะยืดหยุ่นและเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสมของเนื้อหา

2. เน้นการสร้างปฏิสัมพันธ์ในสังคม โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความคิด ประสพการณ์ ตลอดจนการอ่านและการประเมินการเขียนของเพื่อนนักเรียนในห้องเรียน ซึ่งจะนำไปสู่กระบวนการในการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความคิดและประสพการณ์ นอกจากนี้ยังฝึกให้นักเรียนได้คำนึงถึงผู้อ่านในขณะที่เขียน ลักษณะงานเขียนจึงอยู่ในรูปของสื่อสารระหว่างผู้เขียนและผู้อ่าน ไม่ใช่งานเขียนที่เขียนให้ครูประเมิน

3. ให้ความสำคัญต่อการเสริมสร้างทัศนคติที่ถูกต้องในการเขียน โดยเน้นการเรียนรู้มากกว่าการสอน โดยมีความเชื่อพื้นฐานตามทฤษฎีการพัฒนาความคิดว่า เมื่อนักเรียนเต็มใจที่จะเขียน นักเรียนสามารถเขียนได้ดีกว่าที่ครูกำหนดให้เขียนเพราะนักเรียนสามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่มีอยู่มาประยุกต์ใช้ได้ตามต้องการซึ่งพัฒนาไปสู่ความคิดความจำใหม่ที่จะนำมาใช้ในการเขียนครั้งต่อไป

4. ให้ความสำคัญต่อวัตถุประสงค์ในการอำนวยความสะดวกในการใช้ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ภาษา เพื่อช่วยให้นักเรียนสามารถใช้ประโยคสื่อความหมายได้อย่างอิสระและมีประสิทธิภาพ แทนการสอนเพื่อเน้นความถูกต้องของการใช้ภาษา

5. ให้ความสำคัญต่อการวิเคราะห์ข้อผิดพลาดเป็นสิ่งที่ปกติที่สามารถเกิดขึ้นได้ โดยไม่ถือว่าสิ่งที่นักเรียนเขียนผิดพลาดเป็นสิ่งที่ห้ามปรามกฎในงานเขียน เนื่องจากวัตถุประสงค์หลักของการเขียนคือ ให้นักเรียนสามารถเขียนถ่ายทอดหรือสื่อความได้อย่างคล่องแคล่วและมีประสิทธิภาพ จึงนับเป็นการช่วยลดความกังวลในการเขียน ทำให้ไม่มีอุปสรรคต่อการพัฒนากระบวนการในการสร้างความคิด

ความสำคัญของการเขียนเรียงความ ชัยนันท์ นันทพันธ์ (2526, หน้า 1) กล่าวว่า การเขียนเรียงความนับว่าเป็นวิชาการขั้นพื้นฐานที่สำคัญยิ่งของการใช้ภาษา จึงเป็นวิชาหนึ่งในโรงเรียนทุกระดับ นอกจากนี้เมื่อมีการรับสมัครเข้าทำงาน รับราชการ หรือเอกชน การสอบวิชาชุดคุรุระดับต่าง ๆ ก็วางระเบียบกำหนดให้วิชาเรียงความมีคะแนนมากที่สุดกว่าวิชาอื่น ๆ ทั้งนี้งานอาชีพบางอย่างโดยเฉพาะงานราชการจำเป็นต้องใช้งานเขียนในลักษณะต่าง ๆ อยู่มาก เพราะถ้ามีพื้นฐานทางภาษาดีแล้วก็จะสามารถนำหลักการเขียนเรียงความไปประยุกต์ในงานเขียนแบบต่าง ๆ ได้ เช่น การร่างหนังสือราชการ งานสารบรรณ การเขียนรายงาน เป็นต้น

เปลื้อง ณ นคร (2512, หน้า 138) กล่าวถึงความสำคัญของการเขียนเรียงความว่าเป็นเครื่องวัดความรู้ความสามารถของนักเรียนในวิชาภาษาไทยได้เป็นอย่างดี ด้วยเหตุว่าผู้ที่เขียนเรียงความได้ดีต้องรู้หลักไวยากรณ์ และมีความวิชาอื่น ๆ ดี วิชาเรียงความไม่ใช่จะมีประโยชน์ในเวลาสอบไล่เท่านั้น แม้เมื่อนักเรียนออกจากโรงเรียนแล้วยังต้องใช้วิชาเรียงความอยู่เสมอ เป็นต้นว่าจะเขียนจดหมายเขียนเรื่อง ฉะนั้นเรียงความจึงเป็นวิชาที่ควรฝึกฝนโดยแท้

รองรัตน์ อิศรภักดี และเทือก กุสุมา ณ อยุธยา (2513, หน้า 16) กล่าวถึงความสำคัญของการเขียนเรียงความว่าการที่เด็กได้เขียนเรียงความเสมอ ๆ ย่อมช่วยให้เด็กได้ใช้วิชานี้ให้เกิดประโยชน์แก่การเขียนในสาขาวิชาอื่น ๆ ด้วย เพราะการเขียนเรียงความช่วยให้เกิดทักษะใน

การเขียน รู้จักใช้ถ้อยคำที่เหมาะสม รู้จักลำดับความสำคัญของเนื้อเรื่องตลอดจนรู้จักสรุปความคิดเห็นต่าง ๆ ของตนประกอบในการเขียนเรียงความด้วย

ศิวาภรณ์ หอมสุวรรณ (2521, หน้า 3) กล่าวว่า "การเขียนเรียงความจะช่วยให้เกิดทักษะในการเขียน รู้จักใช้ถ้อยคำที่เหมาะสม รู้จักลำดับความสำคัญของเนื้อเรื่องตลอดจนรู้จักสรุปความคิดเห็นต่าง ๆ ของตนเอง การเรียนการใช้ภาษาจึงควรเน้นทักษะการเขียนเรียงความเป็นพิเศษ"

หลักการสอนเขียนเรียงความหรือลักษณะของการเขียนเรียงความที่ดี เจือ สตะเวทิน (2516, หน้า 9) ได้สรุปการเขียนเรียงความที่ดีต้องครบองค์ 3 คือ

1. เนื้อเรื่องเหมาะ
2. ลำดับเรื่องเหมาะ
3. ท่วงทำนองเขียนดี

ฐะปะณีย์ นาครทรรพ (2525, หน้า 61) กล่าวถึงลักษณะเรียงความที่ดีว่า

1. ต้องมีจุดมุ่งหมายที่แน่นอน และประมวลข้อคิดสำคัญ ๆ เข้าสู่จุดมุ่งหมายนั้นอย่างมีระเบียบ
2. ต้องมีเอกภาพ คือ ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวของเรื่อง หมายถึง มีความคิดรวบยอดของเรื่องเด่นชัด และมีสัมพันธภาพ คือ ความสัมพันธ์กลมกลืนกับความคิด ทั้งจะต้องมีสารัตถภาพ คือ การเน้นข้อคิดที่สำคัญ
3. ต้องมีส่วนที่เหมาะสมคือ มีข้อความเปิดเรื่อง ปิดเรื่อง และดำเนินเรื่อง ตามสัดส่วนที่พอเหมาะดังกล่าวแล้วในเรื่องส่วนประกอบของเรียงความ
4. ต้องมีการจัดลำดับเรื่องอย่างเหมาะสม โดยเขียนความคิดรวบยอดเกี่ยวกับเรื่องนั้นเป็นบางข้อสั้น ๆ แล้วนำมาเรียงลำดับให้เป็นระเบียบ

ประเทิน มหาจันทร์ (2508, หน้า 36-37) ได้บอกถึงหลักสำคัญในการสอนเขียนเรียงความไว้ดังนี้

1. ในการสอนเรียงความควรควรพึงเล็งในแง่ความหมายมากกว่าไวยากรณ์
2. หัวใจของการสอนภาษาอยู่ที่การให้เด็กมีกิจกรรมทางภาษาให้เด็กได้ประสบการณ์ตรง
3. ต้องให้เด็กแสดงความคิดของตนเองออกมา มิใช่ไปเลียนแบบผู้อื่นมา

4. ในการสอนควรให้เด็กมีความสามารถร่วมกันหลาย ๆ ด้าน เช่น ในการเขียน จดหมาย การสนทนา การรายงาน และอื่น ๆ เพราะสิ่งเหล่านี้เป็นความต้องการร่วมกัน ควรสอนเด็กทุกคนได้โดยไม่จำเป็น เพศ วัย ฐานะ

5. ในการสอนเขียนหรือพูดครูจำเป็นต้องให้คำศัพท์เด็กอย่างกว้างขวาง

6. การสอนให้เด็กรู้จักโอกาสหรือสถานที่ ที่เด็กจะเขียน

7. ในการสอนพูดหรือเขียน ครูควรจัดสภาพให้เป็นธรรมชาติมากที่สุด

8. เด็กเป็นผู้ที่ชอบเลียนแบบ ฉะนั้นครูจำเป็นต้องสร้างแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็ก กล่าวคือ ต้องพูด ต้องเขียน ให้ถูกต้องชัดเจน

9. การกำหนดมาตรฐานทางภาษาครูต้องพิจารณาถึงสภาพความเป็นอยู่เดิมของเด็กเป็นสำคัญ

10. ในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ครูควรมองให้เด็กได้ใช้ภาพเป็นเครื่องมือในการสื่อความหมายมากกว่าไปทำร้ายสิ่งที่เด็กต้องการจะแสดงออก หากผิดพลาดครูคอยหาทางแก้ไขไปคราวละเล็กละน้อย

11. ในโอกาสที่เด็กแสดงออก ครูควรให้อิสระแก่เด็กพอสมควร การดูเด็ก การทำโทษเด็ก เป็นสิ่งที่ควรระมัดระวังเพราะจะทำให้เด็กได้รับความอับอายไม่กล้าแสดงออก

12. ครูควรนำถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลเป็นสำคัญ ควรปรับปรุงในด้านที่เด็กยังด้อยอยู่

13. ในการสอน ครูควรอธิบายสิ่งที่จำเป็นก่อนอื่น และข้อสำคัญไม่ควรเร่งรัดให้เด็กต้องรู้อะไรในเวลาจำกัด เพราะการสอนภาษาเป็นการฝึกทักษะที่ต้องการฝึกฝนการกระทำซ้ำ ๆ ต้องใช้เวลา

14. ครูจำเป็นต้องแก้ไขข้อบกพร่องในทุกโอกาสที่จะกระทำได้

15. ครูควรสร้างทัศนคติในการใช้ภาษาที่ถูกต้องให้กับเด็ก

16. การเขียนแบบสร้างสรรค์ เช่น การแต่งเรื่อง แต่งโคลง กลอน ควรจัดให้มีขึ้นในบางโอกาส เพื่อให้เด็กที่มีความถนัดในด้านนั้น ๆ ได้แสดงออกอย่างกว้างขวางขึ้น

พยุ่ง ญาณโกมุท (2518, หน้า 54) เสนอแนวการสอนเขียนเรียงความ ดังนี้

1. หลักการสอนเขียนเรียงความ ครูควรยึดหลักการต่อไปนี้

1.1 สอนเขียนโดยใช้สัมพันธ์กับการฟัง การอ่าน และการพูด

1.2 สำหรับเด็กฝึกใหม่ ควรเริ่มที่การฝึกแสดงความคิดเห็นโดยการพูดก่อนจึงค่อย

เขียน

1.3 ให้เริ่มเขียนโดยการแต่งเป็นประโยคหลัก ประโยคย่อ และประโยคขยาย แล้วจึงเรียบเรียงเป็นข้อความ เป็นย่อหน้า เป็นตอน และเป็นเรื่องสั้นและยาว

1.4 การเขียนควรยึดโครงเรื่องเป็นกรอบของเนื้อหาสาระและกระบวนการความ

1.5 ครูควรย้ำในวัตถุประสงค์ของการเขียน

1.6 สอนให้นักเรียนมองภาพรวมของหัวเรื่องที่จะเขียนโดยการถามนำเป็นตอน ๆ

1.7 จัดกิจกรรมเสริมเพื่อกระตุ้นให้เด็กคิด อาจเป็นรายบุคคลหรือทั้งห้อง

1.8 ใช้สื่อหรืออุปกรณ์ช่วยในการเขียนเพื่อกระตุ้นความสนใจหรือเปลี่ยน

บรรยากาศ

1.9 ฝึกให้นักเรียนรู้จักการทบทวนหรือตรวจผลงานของตนเอง การปรับปรุง เนื้อเรื่อง การตรวจสอบความถูกต้องหรือหลักภาษา การพัฒนาลีลาการเขียนของแต่ละบุคคล ตลอดจนการส่งข้อมูลย้อนกลับให้เด็กทราบ เพื่อปรับปรุงแก้ไขข้อผิดพลาดให้ทันเวลาอยู่เสมอ

2. กระบวนการและขั้นตอนการสอน อาจแบ่งเป็น 4 ขั้น คือ

ขั้นที่ 1 กระตุ้นให้นักเรียนเกิดแนวความคิดในเรื่องที่จะเขียน

ขั้นที่ 2 ฝึกให้นักเรียนรู้จักโครงเรื่องก่อนลงมือเขียน

ขั้นที่ 3 ให้นักเรียนลงมือเขียนโดยขยายโครงเรื่องเป็นตอน

ขั้นที่ 4 ฝึกให้ทบทวนตรวจทานและแก้ไขผลงานของตนเอง เช่น ความถูกต้องของ ภาษา วรรคตอน การเรียงลำดับแนวความคิด ลีลาการเขียน การเติมแต่งรสชาติของเรื่องให้ถูก รสนิยมของผู้อ่าน เป็นต้น

การวัดความสามารถในการเขียน ได้มีผู้เชี่ยวชาญด้านการทดสอบหลายท่านเสนอ แนวทาง ดังนี้

การคัดเลือกหนังสือดีของกรมวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ (2527, หน้า 33) ได้ใช้หลักเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

1. แนวการเขียน หรือวิชาเขียน

2. เนื้อเรื่อง หรือเรื่องราวที่เขียน

3. คำ ประโยค และสำนวน

ชาวล แพร์ตกุล (2513, หน้า 8) ได้แนะนำวิธีการตรวจโดยใช้วิธีจัดอันดับคุณภาพ (rating scale) คือ วัดความสามารถในการเขียน โดยการเปรียบเทียบคุณภาพระหว่างกันเอง ภายในกลุ่ม ครูพยายามตีราคาผลงานเขียนออกมาเป็นอันดับ (rank order) แล้วใช้วิธีการทาง สถิติแปลงอันดับคุณภาพเหล่านั้นออกมาเป็นปริมาณตัวเลข ซึ่งเรียกว่าคะแนนอีกทีหนึ่ง

ชาญชัย ยมดิษฐ์ (2533, หน้า 21-24) เสนอหลักการตรวจเรียงความที่ดีต้องดูองค์ประกอบต่อไปนี้

1. รูปประโยค
2. ความหมายของคำ
3. การเรียบเรียงข้อความ
4. การนำคำเข้าประโยค
5. แนวคิด
6. เนื้อหา
7. จินตนาการ
8. การลำดับเรื่อง
9. การใช้ภาษา

เปลื้อง ณ นคร (2512, หน้า 42) ให้คะแนนเรียงความโดยแบ่งออกเป็นส่วน ๆ ดังนี้

1. เนื้อหา 50% (ข้อเท็จจริง 30% ความคิด 20%)
2. การใช้ถ้อยคำสำนวนและโวหาร 30%
3. รูปแบบและกลไกการเขียน 20%

เพ็ญ เลียงจันทร์ (2521, หน้า 52) กำหนดเกณฑ์ในการให้คะแนนการเขียนเรียงความ โดยมีคะแนนเต็ม 100 คะแนน แบ่งเป็น 4 ด้าน

1. เนื้อหาสาระ 40 คะแนน
2. การใช้ภาษา 40 คะแนน
3. กลไกการเขียน 10 คะแนน
4. รูปแบบ 10 คะแนน

วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2526, หน้า 83-84) ได้วิเคราะห์ความเรียงที่มีความสัมฤทธิ์สูง และผลสัมฤทธิ์ต่ำประกอบกัน พบว่า อาจารย์ผู้ตรวจให้คะแนนโดยพิจารณาจาก

1. สาระของความเรียง เรื่องที่สามารถอธิบายสาระครอบคลุมหัวใจเรื่องได้มากจะได้รับการตัดสินจากผู้ตรวจให้เป็นความเรียงที่มีผลสัมฤทธิ์สูง

2. การสอนความคิดเห็น ความเรียงที่ได้คะแนนสูงจะเสนอความคิดสอดคล้องในขณะที่ยอธิบายประสบการณ์ต่าง ๆ ของผู้เขียน ความเรียงที่มีข้อคิดเห็นที่น่าสนใจจะได้คะแนนสูง

3. สำนวนภาษา และวิธีการเรียบเรียงข้อความ สามารถเขียนได้สละสลวยต่อเนื่อง ชวนอ่าน และน่าสนใจ

4. สะอาด ลายมือดี ตัวสะกดการันต์ถูกต้อง

สมศักดิ์ สินธุเวทย์ และคณะ (2529, หน้า 56) เสนอว่า ในการตรวจเรียงความครูควรพิจารณาถึงสิ่งต่อไปนี้

1. รูปแบบของเรียงความ (บทนำ ตัวเรื่อง ตอนสรุป)
2. การใช้สำนวนภาษา
3. การใช้ถ้อยคำ
4. แนวความคิด
5. เนื้อเรื่อง

อุทุมพร จามรมา (2528, หน้า 36) ได้ให้หลักในการตรวจเรียงความว่า ครูต้องดูองค์ประกอบหลาย ๆ องค์ประกอบโดยเฉพาะท่วงทำนองการเขียนและการจัดใจความของเรื่องซึ่งจะต้องมีลักษณะ ดังนี้

1. ท่วงทำนองการเขียนที่ดี ได้แก่
 - 1.1 ความชัดเจน แจ่มแจ้ง
 - 1.2 ความกระชับ
 - 1.3 ความมีน้ำหนัก
 - 1.4 ความเหมาะสม
2. การจัดใจความที่ดี ได้แก่
 - 2.1 เน้นจุดสำคัญ
 - 2.2 ประโยคและข้อความสัมพันธ์กัน
 - 2.3 มีความไพเราะและสละสลวย
 - 2.4 บทสรุปสื่อความหมายกับชื่อเรื่อง

ฟอเลย์ (จิตต์นิภา ศรีไธย์ และอัจฉิมา เทวกุล, ม.ล. 2526, หน้า 13) มีความเห็นว่าสิ่งที่ควรระวังในการเขียน ได้แก่

1. ความคิด (ideas) ได้แก่ เนื้อหาตรงประเด็น มีเหตุผล และมีน้ำหนัก
2. การเรียบเรียงเนื้อหา (organization) ได้แก่ เน้นสิ่งที่ควรเน้น คำโครงสร้างความคิดที่เป็นระเบียบ
3. ลีลาการเขียน (style) แสดงความเป็นต้นคิด ที่ท่วงทำนองเฉพาะตน
4. กลไกในการเขียน (mechanics) ได้แก่ การสะกดการันต์ วรรคตอน และไวยากรณ์

163870

๐
808.06
66174
๐

5. การเลือกใช้คำ (choice of words) ได้แก่ ความชัดเจน เลือกใช้คำ ได้ตรง ความหมาย ใช้คำมีความหมายตรง หรือความหมายโดยนัย และการเลือกใช้คำตามระดับของ ภาษา

ฮีตัน (Heaton, 1979, pp. 134-135) เสนอแนะว่า การวัดความสามารถในการเขียน นั้น ควรจะวัดผู้เขียนในด้านต่อไปนี้

1. วัดความสามารถด้านไวยากรณ์ หมายถึง ความถูกต้องของการใช้ไวยากรณ์ ในการเขียนเรื่องนั้น ๆ
2. วัดความสามารถการใช้คำศัพท์ หมายถึง การเลือกใช้คำศัพท์ได้ถูกต้องและ หลากหลาย
3. วัดความสามารถด้านกลไกการเขียน หมายถึง เครื่องหมายวรรคตอนและ ตัวสะกดที่ผู้เขียนใช้ได้ถูกต้อง
4. วัดด้านความคล่องแคล่วของการเขียน คือ วัดด้านลีลา และความคล่องแคล่วของ การใช้สื่อความหมาย หมายถึง ความสามารถในการนำเสนอเนื้อเรื่องและความคิด ให้ผู้อ่านเข้าใจ ความหมายที่ผู้เขียนต้องการสื่อ การเลือกใช้ถ้อยคำ ลีลาการเขียน และโวหารต่าง ๆ
5. วัดด้านความสัมพันธ์ของข้อความ หมายถึง การจัดลำดับความคิดและการเรียบ เรียงข้อความ

ในการให้คะแนนเขียนเรียงความสามารถกระทำได้หลายวิธี

สรุปได้ว่า การตรวจงานเขียนนั้น พิจารณาทั้งเนื้อหา วิธีการเขียนตลอดจนการใช้ภาษา เพื่อให้มีความเที่ยงตรงและน่าเชื่อถือได้ ผู้วิจัยจึงได้นำเกณฑ์เหล่านี้มาใช้เป็นหลักในการสร้าง เกณฑ์เพื่อการประเมินผล การเขียนเรื่องในครั้งนี้คือ

1. แนวการเขียน หรือวิธีเขียน 15 คะแนน โดยวิธีพิจารณา ดังนี้

- 1.1 อ่านแล้วเข้าใจภาพรวมว่า ใคร ทำอะไร ที่ไหน อย่างไร

1.1.1 เข้าใจชัดเจนทั้ง 4 ส่วน	3	คะแนน
1.1.2 เข้าใจชัดเจนทั้ง 3 ส่วน	2	คะแนน
1.1.3 เข้าใจชัดเจนทั้ง 2 ส่วน	1	คะแนน
1.1.4 ไม่ชัดเจน	0	คะแนน

- 1.2 สื่อความได้ตรงกับแนวคิดของเรื่อง

1.2.1 ตรงกับแนวคิดของเรื่องทั้งหมด	3	คะแนน
1.2.2 ตรงกับแนวคิดของเรื่องเป็นส่วนใหญ่	2	คะแนน

1.2.3	ตรงกับแนวคิดของเรื่องกึ่งหนึ่ง	1	คะแนน
1.2.4	ตรงกับแนวคิดของเรื่องน้อยกว่ากึ่งหนึ่ง	0	คะแนน
1.3	สามารถถ่ายทอดความคิดของผู้เขียน		
1.3.1	ถ่ายทอดความคิดของผู้เขียนครบถ้วน	3	คะแนน
1.3.2	ถ่ายทอดความคิดของผู้เขียนส่วนใหญ่	2	คะแนน
1.3.3	ถ่ายทอดความคิดของผู้เขียนกึ่งหนึ่ง	1	คะแนน
1.3.4	ถ่ายทอดความคิดของผู้เขียนน้อยกว่ากึ่งหนึ่ง	0	คะแนน
1.4	ใช้สื่อ หรือวิธีการ หรือตัวละคร ในการดำเนินเรื่อง		
1.4.1	ชัดเจนดีมาก	3	คะแนน
1.4.2	ชัดเจนดี	2	คะแนน
1.4.3	ชัดเจนพอใช้	1	คะแนน
1.4.4	ไม่ชัดเจน	0	คะแนน
1.5	การเริ่มเรื่อง ดำเนินเรื่อง และจบเรื่อง สัมพันธ์กัน สละสลวย กระชับรัด		
1.5.1	สัมพันธ์ครบสามส่วนชัดเจน	3	คะแนน
1.5.2	สัมพันธ์กันสามส่วนค่อนข้างชัดเจน	2	คะแนน
1.5.3	สัมพันธ์กันสองส่วนชัดเจน	1	คะแนน
1.5.4	ไม่สัมพันธ์กัน	0	คะแนน
2.	เนื้อเรื่อง หรือเรื่องราวที่เขียน โดยพิจารณา ดังนี้		
2.1	ชื่อเรื่องแปลกใหม่เข้าใจและสอดคล้องกับเนื้อเรื่อง		
2.1.1	มีครบสามลักษณะ	3	คะแนน
2.1.2	มีเพียงสองลักษณะ	2	คะแนน
2.1.3	มีเพียงลักษณะเดียว	1	คะแนน
2.1.4	ไม่มีลักษณะใดลักษณะหนึ่งเลย	0	คะแนน
2.2	เนื้อเรื่องสร้างความรู้สึกผู้อ่าน		
2.2.1	สร้างความรู้สึกผู้อ่านหลายอารมณ์	3	คะแนน
2.2.2	สร้างความรู้สึกผู้อ่านสองอารมณ์	2	คะแนน
2.2.3	สร้างความรู้สึกผู้อ่านอารมณ์เดียว	1	คะแนน
2.2.4	ไม่สร้างความรู้สึกผู้อ่าน	0	คะแนน

2.3 ชื่อเรื่อง เนื้อเรื่องสัมพันธ์กัน

2.3.1 สัมพันธ์กันดีมาก	3	คะแนน
2.3.2 สัมพันธ์กันดี	2	คะแนน
2.3.3 สัมพันธ์กันบ้าง	1	คะแนน
2.3.4 ไม่สัมพันธ์กัน	0	คะแนน

2.4 เนื้อเรื่อง ภาพประกอบ มีความสัมพันธ์กัน

2.4.1 สัมพันธ์กันดีมาก	3	คะแนน
2.4.2 สัมพันธ์กันดี	2	คะแนน
2.4.3 สัมพันธ์กันบ้าง	1	คะแนน
2.4.4 ไม่สัมพันธ์กัน	0	คะแนน

2.5 ลำดับเนื้อเรื่องไม่สับสน

2.5.1 สัมพันธ์กันดีมาก	3	คะแนน
2.5.2 สัมพันธ์กันดี	2	คะแนน
2.5.3 สัมพันธ์กันบ้าง	1	คะแนน
2.5.4 ไม่สัมพันธ์กัน	0	คะแนน

3. คำ ประโยค และสำนวนภาษา โดยพิจารณา

3.1 สะกดคำถูกต้อง

3.1.1 ไม่มีคำผิด	3	คะแนน
3.1.2 ผิดไม่เกินร้อยละ 5	2	คะแนน
3.1.3 ผิดไม่เกินร้อยละ 10	1	คะแนน
3.1.4 ผิดเกินกว่าร้อยละ 10	0	คะแนน

3.2 เลือกใช้คำที่สื่อความหมาย

3.2.1 ดีตลอดเรื่อง	3	คะแนน
3.2.2 ไม่เหมาะสม ไม่เกินร้อยละ 5	2	คะแนน
3.2.3 ไม่เหมาะสม ไม่เกินร้อยละ 10	1	คะแนน
3.2.4 ไม่เหมาะสมมากกว่าร้อยละ 10	0	คะแนน

3.3 ผู้ก่ประโยคได้ความหมาย คำไม่ตกหล่น

3.3.1 ตลอดเรื่องดีมาก	3	คะแนน
3.3.2 ตลอดเรื่องดี	2	คะแนน

3.3.3	ตลอดเรื่องพอสรุปได้	1	คะแนน
3.3.4	ไม่ชัดเจน	0	คะแนน
3.4	เนื้อเรื่องมีความยาวเหมาะสม		
3.4.1	10 บรรทัดขึ้นไป	3	คะแนน
3.4.2	7-9 บรรทัด	2	คะแนน
3.4.3	4-6 บรรทัด	1	คะแนน
3.4.4	น้อยกว่า 4 บรรทัด	0	คะแนน
3.5	สำนวนภาษาเหมาะสมกับเนื้อเรื่อง		
3.5.1	ดีมากตลอดเรื่อง	3	คะแนน
3.5.2	ดีตลอดเรื่อง	2	คะแนน
3.5.3	พอใช้ตลอดเรื่อง	1	คะแนน
3.5.4	ไม่ชัดเจน	0	คะแนน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเขียน

งานวิจัยในประเทศ ชุ่ม วิบูลย์ศรี (2519, หน้า 144) ศึกษาวิธีการสอนทักษะการเขียนโดยใช้สัญลักษณ์และการสร้างแบบจำลอง (teaching model) เรื่อง การสอนทักษะการใช้คำ สัญลักษณ์ในการเขียนเรียงความ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจำนวน 90 คน พบว่า นักเรียนสามารถเขียนเรียงความโดยสัญลักษณ์ได้ และหลังจากใช้แบบจำลองการสอนนี้แล้ว นักเรียนได้คะแนนจากการสอนเพิ่มขึ้น

นลินี บพิตรสุวรรณ (2537, หน้า 99) ได้เปรียบเทียบความสามารถด้านการเขียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนโชคชัยสามัคคี อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ปีการศึกษา 2537 จำนวน 90 คน ที่ได้รับการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษารูปแบบที่ 3 กับการสอนตามคู่มือครู ผลการทดลองพบว่า นักเรียนที่เรียนจากการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา รูปแบบที่ 3 กับนักเรียนที่เรียนจากการสอนตามคู่มือครู มีความสามารถในการเขียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

พรทิพา พานิชาชิระกุล (2538, หน้า 63) ได้เปรียบเทียบความสามารถด้านการอ่าน การเขียน และความสนใจในการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลปรากฏการณ์ว่าความรู้เกี่ยวกับการเขียนโครงสร้างของการเขียนเรียงความ และทักษะการเขียน

ความมีความสัมพันธ์กันโดยมีค่าความสัมพันธ์ 0.35 ซึ่งแสดงว่ามีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ

วลี สุมิพันธ์ (2530, หน้า 69) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนเรียงความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนซ่อมเสริมโดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะและครูเป็นผู้สอนกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนโรงเรียนวัดนโชนศิริบุญญาคม จังหวัดนนทบุรี ปีการศึกษา 2530 จำนวน 60 คน ผลการทดลองพบว่า ความสามารถในการเขียนเรียงความของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกัน โดยความสามารถในการเขียนเรียงความของนักเรียนที่ได้รับการสอนซ่อมเสริมทักษะสูงกว่ากลุ่มที่ครูเป็นผู้สอน

ยุวดี บุญญาวาณิช (2530, หน้า 74) ได้เปรียบเทียบความสามารถด้านการเขียนเรียงความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จากการสอนโดยใช้บทเรียนโมดูลกับการสอนตามปกติ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนกุนนทรีรุทธาราม กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2530 จำนวน 66 คน ผลการทดลองพบว่า นักเรียนที่เรียนจากการสอนโดยใช้บทเรียนโมดูลกับนักเรียนที่เรียนจากสอนตามปกติ มีความสามารถด้านการเขียนเรียงความไม่แตกต่าง

สมบุรณ์ ชิตพงษ์ (2514, หน้า 77) วิจัยเกี่ยวกับสมรรถภาพทางสมองที่มีผลต่อความสามารถในการเขียนความ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2511 ในจังหวัดพระนคร จำนวน 498 คน โดยใช้แบบทดสอบความจำ แบบทดสอบการใช้ภาษาแบบทดสอบเหตุผล และแบบทดสอบความคล่องแคล่วในการใช้คำ พบว่าการเรียงความสัมพันธ์กับการใช้ภาษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สุนันท์ สลโกสม (2526, หน้า 83-84) ได้วิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการสอนการเรียนรู้ และปัญหาการสอนภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 สุ่มในแต่ละเขตของกลุ่มกรุงเทพมหานคร จำนวน 8 โรงเรียน จำนวน 592 คน และอาจารย์สอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สุ่มแต่ละรายชื่อในแต่ละโรงเรียนจำนวน 60 คน ผลการวิจัยจากรูปแบบการสอนการเขียน 21 รูปแบบ ให้ผู้สอนและนักเรียนวิเคราะห์รูปแบบโดยตอบแบบสอบถาม พบว่านักเรียนสนใจก่อน แล้วครูกับนักเรียนต้องอภิปรายร่วมกัน ส่วนวิธีที่ครูใช้สอนเป็นประจำก็คือ ครูอธิบายหลักเกณฑ์ในการเขียน แล้วกำหนดหัวข้อขอบเขตของเรื่อง แล้วให้เขียนส่ง และวิธีการที่ครูให้นักเรียนไปค้นหาเนื้อเรื่องมาลงหน้านำมาอภิปรายกันในชั้นเรียน แล้วนำหัวข้อนั้นไปเขียนเรียงความ งานวิจัยเรื่องนี้พบว่าได้ข้อคิดในการสอนเขียนเรียงความทั้งยังได้รูปแบบการสอนเขียนที่เป็นแนวทางไปใช้ได้อีกด้วย

งานวิจัยต่างประเทศ เดรอสซี และเอ็ดวาร์ด (Dreussi & Wdwards, 1976, p. 2806-A) ศึกษาผลการเขียนอิสระที่มหาวิทยาลัยเท็กซัสโดยทดลองกับนิสิตปีที่ 1 แบ่งเป็น กลุ่มควบคุม 2 กลุ่ม กลุ่มทดลอง 2 กลุ่ม เนื้อหาที่ใช้สอนเหมือนกัน ปริมาณงานที่กำหนดให้เขียน เท่ากัน แต่สำหรับกลุ่มทดลองให้เพิ่มการเขียนแบบเสรีลงในวารสาร งานเขียนนี้ไม่มีการให้คะแนน แต่ครูจะตรวจและให้แสดงข้อคิดเห็นไว้ การวัดพัฒนาการความสามารถในการเขียนให้ผู้ตรวจ หลาย ๆ ชุดเป็นผู้ประเมิน ในการประเมินผลความสามารถในการเขียน ปรากฏแนวโน้มว่า กลุ่มทดลองมีความสามารถสูงกว่ากลุ่มควบคุม ทั้งในด้านความสามารถทั่ว ๆ ไป และความสามารถเฉพาะด้าน นอกจากนี้ยังพบว่างานเขียนของกลุ่มทดลองดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญในด้าน การเขียนที่เป็นรูปธรรม และยิ่งไปกว่านั้น ผลซึ่งไม่คาดคิด แต่นับว่าเป็นความสำคัญต่อการศึกษา ค้นคว้าเกี่ยวกับเรื่องของการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการเขียนก็คือ ครูสอนเขียนที่มีความชำนาญมี แนวโน้มที่จะให้คะแนนสูงกว่าครูที่ยังไม่ชำนาญ ส่วนในด้านเจตคติ ผลปรากฏว่าเจตคติของทั้ง 2 กลุ่มโดยทั่ว ๆ ไปดีขึ้น

วอล์กเกอร์ (Walker, Barteft, & Rattanavich, 1984, p. 5069-A) ศึกษาเกี่ยวกับการ วิเคราะห์ขั้นตอนของการสอนเขียน ซึ่งการศึกษานี้มุ่งที่จะแสดงให้เห็นว่า การเขียนเริ่มต้นจาก วิธีการต่าง ๆ ซึ่งต่อเนื่องกัน โดยจะเป็นลักษณะด้านวิเคราะห์ไปสู่การฝึกคิดเอง ผู้วิจัยแบ่ง ขั้นตอนของการสอนเขียนอย่างต่อเนื่องออกเป็น 6 วิธีสำหรับการสอนเขียนแก่นิสิตปีที่ 1 แต่ละ วิธีการดังนี้คือ อภิปรายกันถึงแต่ละขั้นตอนกับบุคคล 4 ฝ่าย คือ ผู้เชี่ยวชาญการใช้วาทศิลป์ ผู้เขียนหนังสือที่ใช้สอนนิสิตปีที่ 1 ครูสอนเขียนปีที่ 1 และนักเรียนอาชีพ ให้ตัวอย่างของเทคนิค และวิธีการสอนแต่ละวิธีซึ่ง ได้แก่ อุปมาน (inductive) อนุมาน (deductive) การเลียนแบบ (imitation) 8 วิธี เป็นขบวนการวิเคราะห์ ส่วนการให้ตัวอย่างเพื่อเป็นสิ่งเร้า (example-stimulus) ใช้สิ่งเร้าที่เป็นสิ่งแวดล้อม (environment-stimulus) และการปฏิบัติด้วยตนเอง (learn by doing) 3 วิธีหลังนี้เป็นขบวนการคิด ผลการศึกษาพบว่า ขบวนการวิเคราะห์นั้นเป็นไปตามลำดับขั้น จาก การวิเคราะห์ตัวอย่างไปสู่หลักการเขียนแล้วจึงไปสู่การเขียน ส่วนขบวนการคิดเน้นเรื่องการคิด เรื่องการแสดงออกของผู้เขียนเอง เพราะฉะนั้นจะเริ่มต้นด้วยการเขียนและสิ้นสุดลงด้วยการเขียน และผลของการศึกษายังพบอีกว่ามีการใช้อุปมานและอนุมานมากกว่าการเลียนแบบ แต่การใช้ 3 วิธีหลังค่อนข้างใหม่ จึงไม่ปรากฏมากนักในหนังสือเรียน หนังสือเรียนส่วนใหญ่จึงใช้วิธีอุปมาน และอนุมาน คือ เริ่มด้วยการวิเคราะห์ตัวอย่าง หลักการเขียนและจบลงด้วยการเขียน แบ่งออกเป็น 4 บท คือ บทที่ 1 และบทที่ 3 กล่าวถึงกฏอธิบาย 6 ประการ ในการสอนเป็นการยกตัวอย่างให้เห็น ถึงสภาพการสอนซึ่งต้องอาศัยการรู้จักพัฒนา บทที่ 4 เป็นบรรณานุกรมที่ให้รายการหนังสือต่าง ๆ

ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรฯ ซึ่งสนับสนุนการสอนบทที่ 1 และบทที่ 2 และหนังสือที่เสนอแนะวิธีการสอน

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับหนังสือแผ่นเดียว

ลำเนา บุปผเวช (2539, หน้า 28) ได้กล่าวถึงหนังสือแผ่นเดียวว่า หนังสือแผ่นเดียวเป็นสื่อการเรียนการสอนที่มีคุณลักษณะพิเศษสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์หลายประการจึงว่าหนังสือแผ่นเดียวเป็นสื่อการเรียนนอกเนกประสงค์ซึ่งอาจนำไปใช้ได้หลายลักษณะดังนี้

1. ให้เป็นหนังสือสำหรับอ่านเช่นเดียวกับหนังสือทั่วไป
2. สอนได้ทุกวิชาตามเนื้อหาในหนังสือ
3. ใช้สอนได้ทุกวิชาตามการสอนสุดแต่ครูผู้สอนจะเลือกใช้ตามความเหมาะสม
4. อ่านได้ทั้งรายบุคคลและกลุ่ม
5. ใช้เป็นสื่อการสอนพูดเล่าเรื่อง เขียน บรรยายภาพ
6. เสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ
7. ได้ทั้งความรู้ ความบันเทิง ทักษะ และทัศนคติ
8. เป็นสื่อการสอนซ่อมเสริมได้ดี

ลักษณะของหนังสือแผ่นเดียว ลำเนา บุปผเวช (2539, หน้า 29) ได้กล่าวถึงลักษณะของหนังสือแผ่นเดียว ดังนี้

1. องค์ประกอบ มีส่วนประกอบสำคัญ 3 ส่วน คือ
 - 1.1 ชื่อเรื่องที่น่าสนใจ
 - 1.2 เนื้อเรื่องสั้น ๆ มีภาพประกอบ
 - 1.3 กิจกรรมท้ายเรื่อง อาจเป็นคำถาม คำสรุป ข้อคิด ขวนให้ปฏิบัติ
2. ขนาด/รูปเล่ม
 - 2.1 ทำด้วยกระดาษ 1 แผ่น ขนาด 28 X 40 ซม. หน้าแรกเป็นชื่อเรื่องภาพ และเรื่องข้างหลังเป็นกิจกรรม
 - 2.2 พับครึ่งมีหน้าปกข้างในเป็นเรื่องและภาพ ปกหลังเป็นกิจกรรม
 - 2.3 ใช้ปกสมุดของนักเรียนที่ใช้หมดแล้วก็ได้
 - 2.4 ขนาดไม่จำกัดตายตัว คือ ความสะดวกในการใช้และการเก็บเป็นสำคัญ
3. เรื่องสอดคล้องกับความสนใจของเด็กและสัมพันธ์กับเนื้อหาในหลักสูตรเรียงเป็นเรื่องสนุกสนาน เพลิ่นอารมณ์

- 3.1 มีสาระ ข้อคิด เพียงอย่างเดียว
- 3.2 รูปแบบเป็นนิทาน นิยาย การ์ตูน
- 3.3 ชีวิตและสิ่งแวดล้อม
- 3.4 นิทานพื้นบ้าน
- 3.5 วรรณคดีอย่างง่าย ๆ
- 3.6 นิทานคำกลอนง่าย ๆ
- 3.7 ประเพณี การละเล่นต่าง ๆ เครื่องดนตรี การกีฬา
- 3.8 งานประดิษฐ์ งานอดิเรก
- 3.9 การปฏิบัติงานพื้นฐาน

4. ภาพ และสี เป็นสิ่งสำคัญที่ขาดไม่ได้ ทำให้เด็กสนใจใคร่อ่าน ภาพทำให้เข้าใจเรื่องได้ดีขึ้น ความประณีตของภาพสี ตลอดจนเส้นที่ได้จังหวะมีระเบียบช่วยสร้างสรรค์สิ่งอันเป็นสุนทรีย์ให้เกิดขึ้นกับเด็กได้

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับภาพและสี

- 4.1 สัดส่วนของพื้นที่ระนาบกับ 1 ส่วน 2 ต่อ 1 ส่วน 2 หรือ 2 ส่วน 3 ต่อ 1 ส่วน 3
 - 4.2 ภาพสอดคล้องกับคำ
 - 4.3 เด็กชอบภาพที่มีลักษณะง่าย ๆ ไม่ซับซ้อน ชอบการ์ตูน
 - 4.4 เด็กชอบภาพสีนํ้ามากกว่าภาพเส้นและภาพแรเงา
 - 4.5 สีสวยสด แต่ไม่ฉูดฉาดบาดตา
 - 4.6 สะอาด ประณีต ชัดเจน เส้นมีระเบียบ
5. ภาษา ควรใช้คำที่เด็กสามารถอ่านได้
- 5.1 ประโยคสั้น ๆ ง่าย มีความหมายชัดเจน
 - 5.2 ใช้คำซ้ำ ๆ คล้องจอง
 - 5.3 บทร้อยกรองง่าย ๆ
 - 5.4 ประกอบด้วยบทสนทนา
6. ตัวอักษร ตัวบรรจง ถูกต้องตามอักขรวิธีของไทย
- 6.1 วางเป็นคำ ๆ สำหรับเด็กเริ่มอ่าน
 - 6.2 วางเป็นประโยคสั้น ๆ สำหรับเด็กที่อ่านออก
 - 6.3 วางข้อความสั้น ๆ สำหรับเด็กที่อ่านคล่อง

จุดมุ่งหมายของหนังสือแผ่นเดียว ลำเนา บุปผเวท (2539, หน้า 31) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายเฉพาะของหนังสือแผ่นเดียวว่ามุ่งเน้นให้เด็กมีนิสัยรักการอ่านเนื่องจากหนังสือแผ่นเดียวมีลักษณะเด่นที่สร้างความสำเร็จในการอ่านให้แก่เด็ก อันจะเป็นพื้นฐานสำคัญในการสร้างนิสัยรักการอ่านต่อไปทั้งนี้เพราะหนังสือแผ่นเดียวมีลักษณะเฉพาะดังนี้คือ

1. เรื่องสั้น สนุก จบเร็ว
2. ภาพสี สีสัน ได้รับความสนใจ
3. มีกิจกรรมน่าสนใจระหว่างการอ่านและหลังการอ่าน

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับหนังสือแผ่นเดียว ลำเนา บุปผเวท (2539, หน้า 32) ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับหนังสือแผ่นเดียวดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการจัดภาพหนังสือแผ่นเดียว

ภาพดี สีสันเน้นชัด	การจัด การวาง ต่างสี
สร้างสรรค์ หลากหลาย มากวิธี	จัดขึ้น ชวนให้ ได้ทำกัน
วาดภาพ ระบบสี ตามถนัด	หรือจะตัด จากแบบ ก็จัดขึ้น
ฉีกตัดปะ สวยงาม อร่ามครั้น	จะจัดสรร ภาพฉลุ ก็จุใจ
อีกทั้งพบ รูปลักษณะ ต่าง ๆ	หลายอย่าง จัดแต่ง ดูสดใส
สรรพสิ่ง เหลือใช้ อย่าทิ้งไป	เศษไม้ ใบหญ้า เอามาทำ
หนังสือพิมพ์ มากล้น ค้นมาจัด	เลือกตัด เรื่องดี สีสันซ้ำ
ให้เหมาะเจาะ หลากล้น ชวนจดจำ	จักน้อมนำ รักอ่าน สราญเอย

2. ข้อเสนอแนะในการใช้หนังสือแผ่นเดียว

- 2.1 ใช้เป็นหนังสือเสริมการอ่าน และหนังสืออ่านเพิ่มเติม
- 2.2 ให้นักเรียนทำหนังสือแผ่นเดียวด้วยตนเอง เป็นการเสริมวิชาศิลปะและทักษะการเขียน
- 2.3 ครูจัดการให้เว้นที่ว่างให้นักเรียนแต่งเรื่องจากภาพนั้น
- 2.4 ให้นักเรียนเขียนภาพประกอบเรื่อง
- 2.5 จัดนักเรียนเป็นกลุ่ม รวบรวมบทความประเภทต่าง ๆ จากหนังสือพิมพ์ ตัดติดเป็นหนังสือแผ่นเดียว แยกประเภทตามเนื้อหาสาระให้หมายเลขหมู่หนังสือตามระบบห้องสมุดจะได้ตำราที่น่าสนใจมากมาย
- 2.6 กิจกรรมต่าง ๆ ควรจะได้จัดทำในรูปแบบโครงการ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหนังสือแผ่นเดียว

เดือนใจ กรุยกระโทก (2543, หน้า 88) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนสะกดคำ ก่อนสอนและหลังสอนโดยใช้หนังสือแผ่นเดียวเป็นสื่อของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียน วัดราชบุรณศรีวิทยาคาร สำนักเขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร ผลการทดสอบปรากฏว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนสะกดคำก่อนสอนและหลังสอน โดยใช้หนังสือแผ่นเดียว เป็นสื่อของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางภาษาในการสร้างหนังสือแผ่นเดียว

หนังสือเป็นสื่อช่วยพัฒนาความคิดของเด็กให้กว้างขวางฉลาด รอบรู้ เสริมสร้างจินตนาการก่อนให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ หนังสือจะเป็นอุปกรณ์ที่ดีให้กับเด็กทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ดังนั้นหนังสือจึงมีความสำคัญ และมีประโยชน์ต่อเด็กมาก เพราะเป็นการให้อาหารทางสมอง (ฉวีวรรร คูหาภินันท์, 2527, หน้า 49)

อัจฉรา ชีวพันธ์ (2532, หน้า 3) ได้กล่าวว่าการเขียนเป็นการใช้ทักษะ ซึ่งจะต้องอาศัยถ้อยคำและประสบการณ์ต่าง ๆ มาเรียบเรียงลำดับของความคิดให้ต่อเนื่องกัน ด้วยเหตุนี้การเรียนรู้จึงเป็นส่วนหนึ่งที่แสดงถึงพฤติกรรมการสร้างสรรค์ของผู้เขียนด้วย

ในการสร้างหนังสือแผ่นเดียว เด็กจะต้องใช้ทักษะการอ่าน ทักษะการเขียน และทักษะการมารวมกันเพื่อสร้างเป็นเรื่องราว จัดลำดับความได้อย่างเหมาะสม ซึ่งจะทำให้ส่งผลต่อพัฒนาการทางภาษาให้เกิดขึ้นกับตัวเด็ก

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับจิตวิทยาเด็กกับการเขียน

การเขียนหนังสือแผ่นเดียวด้วยตนเองเป็นรูปแบบหนึ่งของการเขียนในลักษณะสร้างสรรค์ เพราะสิ่งที่นักเรียนได้เขียนออกมานั้นออกมาจากความคิดของตนเอง เขียนจากจินตนาการของตนเอง ซึ่ง แบลค (Blacke, 1989 อ้างถึงใน อัจฉรา ชีวพันธ์, 2532, หน้า 2) ได้ให้ทรรศนะว่า "การเขียนสร้างสรรค์เป็นการเขียนซึ่งช่วยให้ผู้เรียนได้แสดงความสามารถทางจินตนาการที่ดีกว่าเขียนชนิดอื่น ๆ"

ในทัศนะของ เมอร์เรย์ (Murray, 1988 อ้างถึงใน อัจฉรา ชีวพันธ์, 2532, หน้า 3) กล่าวว่า "การเขียนสร้างสรรค์เป็นกระบวนการซึ่งเกี่ยวข้องกับการที่ผู้เขียนพยายามที่จะใช้การรับรู้ต่าง ๆ ของตน มาเรียบเรียงเป็นถ้อยคำที่จะสื่อความหมายให้ผู้อ่านได้เข้าใจทั้งด้านความรู้สึกต่าง ๆ ของผู้เขียนรวมทั้งมีความเข้าใจในสาระต่าง ๆ ตรงตามที่ผู้เขียนต้องการ

จากเอกสาร งานวิจัยและแนวคิดที่กล่าวมาทั้งหมด ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาผลการเขียนเรื่องด้วยหนังสือแผ่นเดียวที่สร้างด้วยตนเอง เพื่อพัฒนาทักษะการเขียนเรื่องของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และยังเป็นประโยชน์ในการเรียนการสอนต่อไป